

самовиховання. Основним завданням інклюзивної педагогіки є розробка нових форм, методів та засобів навчання, навчального обладнання, формування професійної компетентності вчителів у сфері спільного навчання і виховання дітей з різними типовими розладами та ін. Перспективи подальших розробок стосуються розкриття змісту, форм і методів навчання і виховання молодших школярів в умовах інклюзивної освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бойко В.О. Інклюзивна освіта: до питання визначення поняття та особливостей її запровадження / В.О. Бойко // Наукові записки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. Психолого-педагогічні науки. – Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2012. – №4. – С. 7-11.
2. Бондар В. Інклюзивне навчання як соціально-педагогічний феномен / В. Бондар // Рідна школа. – 2011. – №3 (березень). – С.10-14.
3. Будник О.Б. теоретичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів до соціально-педагогічної діяльності: дис. ... докт. пед. наук: 13.00.04 / Олена Богданівна Будник. Житомирський державний університет імені Івана Франка, 2015. – 552 с.
4. Волкова Н.П. Педагогіка: навч. посіб. / Н.П. Волкова. – К.: Академвидав, 2009. – 616 с.
5. Гордійчук О.Є. Науково-методична робота як складова професійної підготовки майбутніх вчителів початкових класів до інклюзивної діяльності [Електронний ресурс] – Режим доступу: [http:// 45 pdf Adobe Acrobat Document](http://45.pdf Adobe Acrobat Document). – Назва з екрану.
6. Демченко І.І. Сутність поняття «інклюзивна педагогіка» [Електронний ресурс] / І.І. Демченко. – Режим доступу: <http://dspace.udpu.org.ua:8080/jspui/bitstream/6789/902/1/INKLUS PEDAGOGIKA tesy.pdf>. – Назва з екрану.
7. Колупаєва А.А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи: [монографія] / А.А. Колупаєва. – К.: «Саміт-Книга», 2009. – 272 с.: іл. – (Серія «Інклюзивна освіта»).
8. Мартинчук О.В. сучасні вимоги до професійної діяльності вчителя початкової школи в умовах інклюзивного навчання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.psyh.kiev.ua>. – Назва з екрану.
9. Шевців З.М. Основи соціально-педагогічної діяльності. навч. посіб. / З.М. Шевців. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 248 с.

З.М. ШЕВЦІВ. ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ИНКЛЮЗИВНОЙ ПЕДАГОГИКИ

Резюме. В статье обоснованы теоретические основы к определению инклюзивной педагогики, определены ее категории и задачи. Раскрыты условия обеспечения инклюзивной деятельности учителя начальных классов, определены функции и направления социально-педагогической деятельности, дана характеристика детей с особыми образовательными потребностями.

Ключевые слова: инклюзивная педагогика, социально-педагогическая деятельность, дети с особыми образовательными потребностями.

Z.M. SHEVTSIV. THEORETICAL FOUNDATIONS OF INCLUSIVE EDUCATION

The summary. In Article determined Theoretical Bases for the Determination of inclusive pedagogy, established categories and tasks. Disclosed conditions for inclusive activities of primary school teachers, functions and areas of socio-educational activities, characteristic of children with special educational needs.

Key words: inclusive education, social and educational activities, children with special educational needs.

Рекомендовано до друку.
Д-р. пед. наук, проф. Г.П. Коваль.

Одержано редакцією 03.02.2016 р.

УДК: 378. 147. 016: 81' 243

Н.В. ОСІПЧУК

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ КОНТЕКСТ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Резюме. У статті проаналізовано сучасний стан розвитку іншомовної освіти у країнах Європейського Союзу. Розглянуто основні інституції Ради Європи, які відповідають за мовну політику. Визначено шляхи реформування навчання іноземних мов в Україні в рамках загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти.

Ключові слова: іншомовна освіта, Загальноєвропейські Рекомендації, мультилінгвізм, мовна політика, міжкультурна компетенція.

Постановка проблеми. Система іншомовної освіти України на початку третього тисячоліття потребує модернізації в рамках європейських стандартів. Основними причинами удосконалення системи іншомовної освіти є соціально-економічні фактори і проблема інтеграції до європейської спільноти. Одним із найважливіших і пріоритетних завдань Європейського співтовариства стало завдання створення спільного мовного простору, що призвело до дій офіційних та громадських міждержавних національних організацій та об'єднань щодо вирішення проблеми навчання мов на всіх рівнях освіти, формування міжкультурного підходу, в основу якого покладено формування у молоді готовності до практичного використання мови в міжнародному та міжетнічному спілкуванні.

© Н.В. Осіпчук, 2016

Прагнення України стати повноправним членом європейської спільноти в усіх сферах суспільно-політичного життя спонукає фахівців до вивчення зарубіжного досвіду. Внаслідок розширення сфери міжнародного співробітництва, особливо на європейському континенті з формуванням поняття європейський вимір та акценту на формуванні багатомовності, серйозної теоретичної і практичної розробки набула проблема навчання іноземних мов.

Актуальність дослідження зумовлена економічними, політичними вимогами пошуку шляхів удосконалення мовної освіти в Україні в нових соціально-політичних умовах, що має здійснюватись з урахуванням і використанням досвіду зарубіжних країн.

Аналіз останніх джерел і публікацій. На сучасному етапі навчання іноземних мов розглядається через призму створення умов для усвідомлення відмінностей у рідній та іншомовній культурі, виховання толерантного ставлення до представників інших народів, зниження рівня етноцентризму, формування навичок іншомовної міжкультурної комунікації та готовності до діалогу культур. Європейські тенденції в освітній галузі проаналізовано в роботах Л. Гульпа, О. Карпюк, Є. Полот, О. Щукін, С. Campbell, G. Caroll, H. Holec, S. Krashen, D. Larsen–Fruman, J. Trim та інші. Сучасні тенденції розвитку мовної політики Ради Європи за принципами плюрилінгвізму і мультикультуризму розглядають дослідники Н.В. Абашкіна, О.Ю. Кузнецова, Н.М. Лавриченко, О.І. Локшина, Б.Ф. Мельниченко, О.В. Овчарук, О.О. Першукова, Л.П. Пуховська, А.А. Сбруєва, М.І. Тадеєва, І.Г. Тараненко та інші.

Інтеграційні та глобалізаційні процеси, які відбуваються сьогодні на теренах Європи, дають поштовх для реформаторської перебудови іншомовної освіти у вищих навчальних закладах України. Основні напрямки цих процесів ми намагатимемося охарактеризувати у статті.

Мета статті полягає у визначенні та обґрунтуванні особливостей європейського контексту розвитку іншомовної освіти у вищих навчальних закладах в Україні на сучасному етапі.

Виклад основного матеріалу. Проблема системи мовної політики країн Європейського Союзу стала надзвичайно актуальною за останнє десятиліття, особливо, коли до Європи почали приєднуватися нові країни, зокрема ті, які входили до колишнього Радянського Союзу, або їх найближчі сусіди (Угорщина, Словачія, Чехія, Польща та інші). З метою посилення мобільності населення, розвитку міжнародної співпраці в різних галузях науки, техніки, інформаційних технологій виникає необхідність подолання бар'єрів у спілкуванні між фахівцями різних країн. Важливим завданням стало подолання різних освітніх систем Європейських країн та різних підходів до організації систем вивчення іноземних мов [2, 148].

В рамках реалізації реформи освітньої системи європейського співтовариства постала необхідність реформування іншомовної освіти різних країн членів ЄС. Для вирішення цього завдання, група вчених (лінгвістів, педагогів, методистів) з різних Європейських країн розробили Рекомендації Ради Європи (Council of the European Union) [6], які забезпечують спільну основу для розробки навчальних планів з мовної підготовки, типових програм, іспитів, підручників, критеріїв оцінювання володіння іноземними мовами.

Як зазначила М.І. Тадеєва [2, 149], формуванням теоретичних засад мовної політики ЄС займалися такі відомі вчені – лінгвісти як П. Хьорст, П. Аштон (Оксфордський університет), В. Тейлор (Інститут педагогіки Лондонського університету), У.С. Врегг (Екстерський університет), М. Галтон (Лестерський університет) та інші.

Розвиток сучасної іншомовної освіти у Вищій школі визначається особливостями формування мовної політики інституціями Ради Європи, які базуються в Брюсселі та Страсбурзі. Так як ключовою властивістю європейської ідентичності є мовна розмаїтість, обидві інституції активно сприяють мовній освіті та поширенню мультилінгвізму/плюрилінгвізму. Основними проблемами мовної освіти займаються Підрозділ з політики багатомовності (Unit for Multilingualism Policy) та Відділ мовної політики (Language Policy Division) [1, 14]. Перетворення лінгвістичної різноманітності та багатомовності на політико-культурні та освітні пріоритети стало наслідком цих ініціатив по сприянню вивчення іноземних мов.

Європейський Союз (ЄС) та Рада Європи (РЄ) у своїх документах підкреслюють важливість мовної різноманітності та формування плюрилінгвальних навичок для всіх етапів освіти. На університетському рівні ця проблема набуває особливої значимості, оскільки цей рівень є визначним етапом перед початком трудової діяльності. За теорією, випускники університетів можуть подорожувати протягом своєї професійної кар'єри і будуть змушені постійно спілкуватися з носіями мов. Тому дуже важливо на сучасному етапі поряд із набуттям ключових академічних знань і формуванням відповідних навичок, розвивати мовні навички, необхідні для їх застосування у зазначених сферах діяльності. На цей час уже існують деякі університети Європи, які вимагають певного рівня володіння мовами як передумовою вступу у вузи на всі навчальні курси. А є університети, які лише заохочують студентів до відвідування мовних курсів. В Україні вивчення іноземної мови у всіх типах вищих навчальних закладів є обов'язковим.

Рекомендація РЄ підтримує розвиток зв'язків і обмінів між закладами і окремими представниками вищих навчальних закладів в європейських країнах, щоб таким чином надати всім можливість набувати автентичний досвід з мови та культури інших країн [1, 52]. Вища освіта розглядається також Європейською хартією (ECRML) [3]. Що стосується системи вищої освіти, то всі ці інституції очікують від закладів вищої освіти використання Загальноєвропейських Рекомендацій (CEFR) [2;4] як основного документу під час розроблення власних навчальних програм та з метою оцінювання навчальних досягнень. Найвпливовіша європейська міжпарламентська і міжурядова організація Ради ЄС з культурного співробітництва (Council of Europe for Cultural Cooperation) координує всю діяльність у галузі освіти і культури. На цю інституцію орієнтуються

національні системи навчання іноземних мов усіх країн – членів ЄС. Тут працюють 4 спеціалізовані комітети РЄ з культури: комітет з освіти (the Education Committee), постійний комітет з університетської освіти (the Standing Conference on University Problems), комітет з культури (the Culture Committee), комітет з культурної спадщини (the Culture Heritage Committee) [8].

У рамках Рекомендацій Ради Європи з мовної освіти, розуміння ролі іноземної мови на сучасному етапі розвитку суспільства вимагає вирішення ряду проблем: вивчення міжкультурної комунікації та інтегрування культури в практику викладання іноземної мови.

За дослідженням М.І. Тадєєвої, за останній час спостерігається відхід від абсолютизації комунікативного підходу і комунікативної компетенції в якості мети навчання. Основою при вивченні іноземних мов є міжкультурна (соціальна) компетенція. Дослідниця наголосила на необхідності здійснення ряду важливих реформаторських кроків у іншомовній освіті. А саме:

- раннє вивчення іноземної мови з використанням мови сусідів та споріднених мов;
- використанні іноземної мови, як засобу навчання, при якому різні предмети викладаються як рідною, так і іноземною мовами;
- поєднання екстенсивних та інтенсивних фаз в іншомовній освіті;
- розробка методики навчання другої (третьої) мови з використанням мовного досвіду тих, хто навчається та інтенсифікації навчального процесу;
- розширення програм обміну тих, хто навчається, в тому числі з країнами-кандидатами на вступ до Європейського Союзу та Ради Європи;
- подолання адміністративних бар'єрів у процесі створення багатомовності у освітніх закладах;
- розширення програм стажування вчителів/викладачів у країнах-носіях мови;
- використання мультимедійних засобів навчання мови [3, 411].

Багато країн-членів ЄС вже модернізували зміст освіти, здійснюючи перехід від комплексу статичних знань до набуття компетентностей. Таким чином, слід наголосити ще й на хорошій підготовці викладача іноземної мови. У 2004 році комісією РЄ було розроблено профіль викладача іноземної мови (European Profile for Language Teachers) [7, 6], в якому розшифровано необхідні компетентності, якими повинен володіти викладач для професійної діяльності в умовах багатокультурного, багатомовного, високотехнічного та високотехнологічного суспільства: знання методики навчання іноземних мов; підтримання і підвищення власного рівня іншомовної комунікативної компетентності; здатність налагоджувати та підтримувати контакти з навчальними закладами схожого типу за кордоном; уміння здійснювати інтегроване навчання іноземної мови та немовних предметів; обізнаність у використанні Європейського Мовного Портфоліо; уміння навчати в дусі розуміння мовного та культурного різноманіття, важливості навчання іноземних мов та протягом життя.

Необхідним складником змісту педагогічної підготовки викладачів іноземної мови є вивчення культури, історії та літератури країн, мови яких вивчаються. Водночас усі країни долучилися до запровадження Європейського виміру в освіті, що передбачає участь в програмах обміну студентами для підвищення їхньої мобільності, вивчення загальноєвропейських питань, розвиток міжнародних курсів, сприяння навчанню іноземної мови як необхідної передумови реалізації Європейського виміру в освіті [9, 28]. Такі реформаторські кроки і складають основу сучасних тенденцій розвитку іншомовної освіти у вищій школі.

Висновки. Проаналізувавши еволюційний досвід розвитку мовної освіти у країнах ЄС ми визначили, що важливим кроком до реформування іншомовної освіти у ВНЗ стає перегляд навчальних планів, програм, іспитів та сертифікатів з метою приєднання до Загальноєвропейської системи оцінки рівнів володіння іноземними мовами, згідно із Загальноєвропейськими Рекомендаціями з мовної освіти (CEFR) [4].

Виконана робота не вичерпує всіх аспектів, пов'язаних із пошуком покращення іншомовної освіти у вищій школі України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Багатомовна Європа: тенденції у політиці і практиці мультилінгвізму в Європі. – К.: Ленвіт, 2012. – 168 с.
2. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання. – К.: Ленвіт, 2003 – 261 с.
3. Тадєєва М.І. Розвиток сучасної шкільної іншомовної освіти в країнах-членах Ради Європи: монографія / М.І. Тадєєва. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2011. – 432 с.
4. Common European Framework of Reference for Languages Learning, Teaching, Assessment. – Strasbourg, 1986.
5. European Charter for Regional or Minority Languages (ECRML) (1992). Strasbourg: Council of Europe.
6. European Commission (2008). Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, The European Economic and Social Committee, and the Committee of the Regions. Multilingualism: An Asset for Europe and A Shared Commitment. Brussels: European Communities.
7. Kelly M. European Profile for Language Teacher Education: A Frame of Reference / M. Kelly, M. Grenfell, R. Allan // Final Report: A Report to the European Commission Directorate general for education and Culture, September 2004. – P. 5-9.
8. Studies on higher education institutional approaches to teacher education within higher education in Europe: Current models and new developments. – Bucharest, 2003. – P. 155.
9. Teacher Education Policy in Europe: mapping the landscape and looking to the future // TEPE 2nd annual conference materials. – University of Ljubljana, 2008. – P. 7-28.

Н.В. ОСИПЧУК. ЕВРОПЕЙСКИЙ КОНТЕКСТ ИЗУЧЕНИЯ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА ВЫСШЕЙ ШКОЛЫ

Резюме. В статье проанализированы учебные программы высших технических учебных заведений; рассмотрены периоды историко-педагогического развития языковой подготовки студентов в системе отечественного высшего технического образования в советское время.

Ключевые слова: языковая подготовка, учебная программа, иностранный язык, высшее техническое образование, советское время.

N.V. OSIPCHUK. THE METHODS OF TEACHING FOREIGN LANGUAGES IN HIGHER TECHNICAL EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS IN UKRAINE IN THE LATE 20TH BEGINNING OF 21ST CENTURIES

The summary. The methods of teaching foreign languages in the late 20th beginning of 21st centuries are analyzed. Historical-pedagogical experience of students language training in higher technical education system being reasonable to use is explained.

Key words: methods of teaching, professionally oriented teaching, the communicative-developing method, system-communicative method.

Рекомендовано до друку.

Д-р. пед. наук, проф. С.Г. Карпенчук.

Одержано редакцією 26.02.2016 р.

УДК: 373. 07

А.С. ПАВЛЕНКО

УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСОМ ВИХОВАННЯ В ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Резюме. У статті розглядається управління навчально-виховним процесом в загальноосвітніх навчальних закладах України. Висвітлюється один з напрямків цієї роботи, а саме – управління виховним процесом у школах. Розкривається вплив всіх систем, що беруть участь в процесі виховання в навчально-виховних закладах освіти. Доводиться необхідність поєднання всіх компонентів – державних, приватних та громадських, в управлінському апараті.

Ключові слова: адміністрація, управління виховним процесом в навчальному закладі, завуч з виховної роботи, системний підхід, державне управління, громадське самоврядування.

Постановка проблеми. Удосконалення сучасної системи управління навчально-виховним процесом, зокрема і управління виховною діяльністю в загальноосвітніх навчальних закладах є необхідним циклом в прогнозуванні сформованості гармонійно розвиненої особистості. Тому управління виховним процесом є однією з найактуальніших проблем у педагогічній теорії та практичній діяльності загальноосвітнього навчального закладу. В процесі управління педагог веде активну роботу з виховання учнів, спрямовує та формує їх бачення оточуючої дійсності, моральні цінності, враховуючи при цьому вікові та індивідуальні особливості кожного учня.

Демократично-гуманістичний напрямок системи виховання, котрий обраний Міністерством освіти і науки України як пріоритетний на сучасному етапі розвитку держави, орієнтується на формування життєтворчої конкурентоспроможної особистості випускника загальноосвітнього навчального закладу. При цьому виховання не обмежується пасивною роллю учня. Навпаки, учень в цій системі постає багатим джерелом для педагогічного пошуку і творчості вчителя, котрий переорієнтовує вихованця на самовиховання, самовдосконалення найкращих особистісних якостей.

Крім того, на виховання підростаючої молоді в наш час суттєво впливає також і громадська думка, тому для досягнення виховної мети державне управління загальноосвітнім навчальним закладом об'єднується з самоврядуванням, долучається також і управління громадами, що мають виховний вплив в тому чи іншому регіоні країни. Слід також враховувати виховний вплив місцевих звичаїв та обрядів, етнічних груп населення, історичних надбань та особливостей кожного конкретного навчального закладу.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Систему управління освітніми закладами досліджували Ю.А. Конаржевський, В.І. Маслов, Т.І. Шамова та ін. Вони приділяли особливу увагу керівництву та управлінню всіма системами школи, глибоко розкриваючи освітній процес, а саме системі закономірностей управління: цілісність, гуманістичність, демократичність управління та готовність керівників адміністрації до різних видів управлінської діяльності [11].

Обґрунтовуючи необхідність впровадження інноваційного управління, ряд науковців, а саме В.В. Григоращ, Л.А. Гаєвська, О.М. Касьянова, О.І. Мармаза, О.Л. Скідін, виокремлюють дві підсистеми управління освітою на місцевому, регіональному та загальнодержавному рівнях: традиційну та інноваційну [3, 10]. Мета традиційного державного управління полягає у забезпеченні оптимального функціонування компонентів системи освіти, а мета інноваційного управління вбачає переведення освітньої системи, її змісту та об'єкт-суб'єктивного потенціалу на більш високий якісний рівень – у забезпеченні розвитку та становлення відповідності рівня освіти вимогам сучасності.